Adroddiad Blynyddol Safonau'r Gymraeg
Awst 2022 – Gorffennaf 2023

Rhagymadrodd

Mae'r adroddiad hwn yn adrodd ar y cyfnod o **1 Awst 2022** hyd **31 Gorffennaf 2023**.

Ers 1 Ebrill 2018, mae Prifysgolion yng Nghymru yn ddarostyngedig i Reoliadau Safonau'r Gymraeg (rhif 6) 2017 a sefydlwyd o dan Fesur y Gymraeg (Cymru) 2011.

Mae Safonau'r Gymraeg yn egluro sut y mae disgwyl i'r Brifysgol ddarparu gwasanaethau penodol drwy gyfrwng y Gymraeg gan sicrhau nad yw'r Gymraeg yn cael ei thrin yn llai ffafriol na'r Saesneg. Rhaid i brifysgolion gyhoeddi Adroddiad Blynyddol ar eu cydymffurfiaeth â'r Safonau.

Yn unol â gofynion y Safonau, mae'r adroddiad blynyddol yn nodi'r modd i'r Brifysgol gydymffurfio â Safonau'r Gymraeg, ac yn cynnwys y wybodaeth ofynnol isod.

- **Cydymffurfiaeth â'r Safonau**
  Sut mae'r Brifysgol wedi cydymffurfio â'r safonau cyflenwi gwasanaeth, safonau polisi a safonau gweithredu yn ystod y flwyddyn.

- **Sgiliau Cymraeg y Gweithlu**
  Nifer y cyflogeion sy'n meddu ar sgiliau yn y Gymraeg ar ddiwedd y flwyddyn o dan sylw.

- **Hyfforddiant**
  Nifer yr aelodau o staff a fynychodd gyrsiau hyfforddi yn y Gymraeg yn ystod y flwyddyn; ac os cynigiwyd fersiwn Gymraeg o gwrs yn ystod y flwyddyn, y ganran o gyfanswm nifer y staff a fynychodd fersiwn Gymraeg y cwrs.

- **Swyddi**
  Nifer y swyddi newydd a'r swyddi gwag a hysbysebwyd yn ystod y flwyddyn lle gofynnwyd —
  - bod sgiliau yn y Gymraeg yn hanfodol,
  - bod angen dysgu sgiliau yn y Gymraeg pan benodir i'r swydd,
  - bod sgiliau yn y Gymraeg yn ddymunol, neu
  - nad oedd sgiliau yn y Gymraeg yn angenrheidiol,

- **Cwynion**
  Nifer y cwynion a dderbyniwyd yn ystod y flwyddyn yn ymwneud â chydymffurfio â'r safonau cyflenwi gwasanaeth, safonau polisi a safonau gweithredu.

Cymeradwywyd yr adroddiad hwn gan Gyngor y Brifysgol i'w gyhoeddi ar ein gwefan www.aber.ac.uk/cy/cgg

Mae **atodiad 1** yn cynnwys disgrifiad o'r lefelau sgiliau Cymraeg (A0 - C2) a chyfeirir atynt yn yr adroddiad, ac **atodiad 2** yn cynnwys disgrifiad o'r lefelau Dysgu Cymraeg (Mynediad – Hyfedredd).

Datblygiadau 2022-23

Is-gynllun y Gymraeg a'i Diwylliant 2019-2023

Dyma bedwaredd flwyddyn gweithredu Is-gynllun y Gymraeg a'i Diwylliant 2019-2023.

Pwrpas yr Is-gynllun yw amlygu'r prif weithgareddau sy'n gwneud Prifysgol Aberystwyth yn sefydliad dwyieithog uchelgeisiol, sy'n galluogi ac yn hyrwyddo defnydd o'r Gymraeg.

Yn ystod 2022-23 trefnwyd gweithgareddau i hybu'r Gymraeg fel rhan o ddathliadau'r Brifysgol yn 150. Eisteddfod Genedlaethol Ceredigion 2022 oedd man cychwyn blwyddyn dathliadau 150 y Brifysgol, dathliadau a fu'n ganolbwynt i raglen ddigwyddiadau'r Brifysgol yn ystod yr wythnos.

Lansiwyd cyfrol 'Ceiniogau'r Werin' ym mis Hydref 2022. Mae'r gyfrol ddwyieithog yn cynnwys cyfoeth o straeon a hanes y Brifysgol drwy 150 o wrthrychau, gan roi sylw amlwg i'r Gymraeg a'i diwylliant. Yn eu plith, ceir erthyglau am hanes Neuadd Pantycelyn, UMCA, datblygu polisïau dwyieithrwydd a chyfieithu ar y pryd; yn ogystal â straeon am y brotest iaith gyntaf ar bont Trefechan 1963, datblygiadau o ran Dysgu'r Gymraeg, gwaith T.H Parry Williams a Waldo Williams.

Cynhaliwyd gig mawreddog yn y Neuadd Fawr, Canolfan y Celfyddydau Aberystwyth ar 15 Hydref 2022 i ddathlu treftadaeth gerddorol y Brifysgol dros y blynyddoedd, gyda'r noson yn cynnwys llu o'r artistiaid a bandiau a fu'n gyn-fyfyrwyr yn y Brifysgol.

I gyd fynd â'r 'Gig Mawr 150' cyhoeddwyd arddangosfa Pop Aber yng Nghanolfan y Celfyddydau. Cydweithiodd Canolfan Gwasanaethau'r Gymraeg gydag Archif y Llyfrgell Genedlaethol ar yr arddangosfa oedd yn cynnwys lluniau a chloriau recordiau dros 30 o artistiaid, ynghyd â chasgliad o bosteri gigs UMCA dros y blynyddoedd. Fe ail ddangoswyd yr arddangosfa fel rhan o ddathliadau Dydd Miwsig Cymru ym mis Chwefror 2023 ac mae'r arddangosfa bellach wedi symud i safle parhaol yn Neuadd Pantycelyn.

Is-Strategaeth Academaidd Cyfrwng Cymraeg 2022-27

Yn dilyn cyfnod o ymgynghori, yn 2022 cyhoeddwyd Is-strategaeth academaidd cyfrwng Cymraeg newydd er mwyn ehangu a datblygu'r ddarpariaeth academaidd, y gwaith ymchwil a'r gweithgaredd ysgolheigaidd ac ethos dwyieithog campws y Brifysgol. Bydd yr is-

strategaeth yn sail i gynyddu'r cyfleoedd i fyfyrwyr dwyieithog arfer eu Cymraeg ac i gynyddu'r ddarpariaeth cyfrwng Cymraeg ynghyd â chynyddu'r nifer o fyfyrwyr sy'n astudio trwy gyfrwng y Gymraeg.

Gwobrau Hybu'r Gymraeg 2022

Cyhoeddwyd Gwobrau Hybu'r Gymraeg Prifysgol Aberystwyth i gyd fynd a dathliadau Diwrnod Shwmae Su'Mae a phenwythnos y Gig Mawr 150 ym mis Hydref 2022. Cynhaliwyd y gwobrau yng Nghanolfan y Celfyddydau a dyma'r gwobrau cyntaf wyneb yn wyneb ers 2019.

Cafodd pedwar enillydd eu dewis ar gyfer y gwobrau canlynol:

- **Dysgwr Disglair (Staff)** – Dr Ben Ó Ceallaigh
- **Hyrwyddo'r Gymraeg yn y Gweithle** – Eirian Richards
- **Astudio trwy'r Gymraeg** – Jasmine Mills
- **Pencampwr y Gymraeg (Myfyriwr)** – Luke Blaidd

Derbyniodd yr enillwyr englyn personol gan Dr Eurig Salisbury a'r Athro Mererid Hopwood o Adran y Gymraeg ac Astudiaethau Celtaidd.

Yn ogystal â dyfarnu enillwyr y gwobrau, cyflwynwyd Tystysgrif Cydnabyddiaeth Arbennig gan y panel i'r myfyrwyr Cairan Hughes, Adran y Gyfraith a Throseddeg; Margaret Gwenllian Jenkins, yr Adran Gwyddorau Bywyd; ac i'r aelodau o staff Caroline White, Gwasanaethau Cymorth i Fyfyrwyr; Dr Angharad James, Adran y Gyfraith a Throseddeg; a Neil Morgan, Ystadau, Cyfleusterau a Phreswylfeydd, am eu hymrwymiad i'r iaith Gymraeg.

Agorwyd yr enwebiadau ar gyfer Gwobrau 2023 ar Ddydd Gŵyl Dewi. Disgwylir cynnal y gwobrau ym mis Hydref 2023.

Ysgoloriaeth Defi Fet

Yn Eisteddfod Ceredigion 2022 lansiodd y Brifysgol a'r Coleg Cymraeg Cenedlaethol ysgoloriaeth newydd ar gyfer myfyrwyr sy'n astudio Milfeddygaeth drwy'r Gymraeg. Rhaid i ddeiliaid dilyn o leiaf 40 credyd y flwyddyn drwy'r Gymraeg a disgwylir iddynt hefyd cymryd rhan mewn gweithgareddau cyfrwng Cymraeg, cynorthwyo â dysgu Cymraeg i'w cyd-fyfyrwyr, cwblhau asesiadau ysgrifenedig yn Gymraeg ac ymgymryd â mwy na 50% o'u Hastudiaethau Efrydiau Allanol Hwsmonaeth Anifeiliaid (AHEMS) ar ffermydd Cymraeg.
https://www.aber.ac.uk/cy/study-with-us/ug-studies/scholarships/veterinary-science/2023/

Sesiynau Hyfforddiant 'Deall Gofynion Safonau'r Gymraeg'

Yn ystod y flwyddyn bu Canolfan Gwasanaethau'r Gymraeg (CGG) yn parhau â rhaglen o hyfforddiant sy'n canolbwyntio ar weithredu a deall gofynion Safonau'r Gymraeg. Cynhaliwyd 8 sesiwn (4 Cymraeg, 4 Saesneg) yn ystod y flwyddyn i godi ymwybyddiaeth staff newydd a'r rheini sy'n rheoli timau rheng-flaen o ofynion y Safonau ac o ymrwymiadau'r Brifysgol i ddarparu gwasanaethau dwyieithog i fyfyrwyr ac i staff.

Sesiynau Sgwrsio

Yn ystod y flwyddyn bu nifer o gyfleoedd ar gael i staff y Brifysgol ddefnyddio eu Cymraeg mewn sesiynau sgwrsio anffurfiol. Cynhelir y sesiynau isod i ddysgwyr ac i siaradwyr Cymraeg.

- **Sesiwn Sgwrsio pob lefel**
  Canolfan y Celfyddydau 1-1.30, dydd Iau bob pythefnos.
- **Cinio Cymraeg pob lefel**
  Y Neuadd Fwyd 12.30yp dydd Mercher bob 3 wythnos.
- **Sesiwn Sgwrsio lefel Sylfaen**
  Zoom 1.30 – 2yp, dydd Mawrth wythnosol.
- **Sesiwn Sgwrsio lefel Mynediad**
  Zoom 2.15 – 2.45yp, dydd Mawrth wythnosol.
- **Sesiwn Sgwrsio lefel Mynediad**
  Zoom 12 – 12.30yp, dydd Mercher wythnosol.

Cynlluniau Iaith Adrannau Gwasanaethau Proffesiynol

Ers 2020-21, mae gan adrannau Gwasanaethau Proffesiynol gynlluniau iaith sy'n cynnwys cyfres o amcanion a chaiff eu diweddaru'n flynyddol.

Mae'r cynlluniau hyn yn gyfle i asesu ein cydymffurfiaeth â gofynion Safonau'r Gymraeg, ac i adnabod cyfleoedd newydd o fewn adrannau i hyrwyddo'r Gymraeg a'i diwylliant yn ystod y flwyddyn.

Mae'r gwaith o ymgysylltu â'r adrannau er mwyn adnabod cyfleoedd pellach yn 2023-24 wedi ail afael ym **mis Mehefin 2023**. Fel rhan o'r gwaith, bydd adrannau yn nodi diweddariad ar amcanion 2022. Wrth edrych ar ymatebion 2020 a 2021, dangosodd yr ymatebion ddarlun lled gadarnhaol o gydymffurfiaeth ac ymwybyddiaeth o ofynion Safonau'r Gymraeg. Wrth i ni dderbyn diweddariad ar gyfer 2023 yn ystod mis Gorffennaf ac Awst 2023 bydd Canolfan Gwasanaethau'r Gymraeg yn ymgysylltu ag adrannau i drafod unrhyw heriau penodol neu gyfleoedd i hybu defnydd y Gymraeg.

Ymhellach, mae'r Cynlluniau yn nodi manylion sgiliau Cymraeg staff yr adran (yn ôl lefel) ac felly'n ffordd i fesur a thrafod unrhyw heriau neu gyfleoedd penodol o ran darparu gwasanaethau dwyieithog a chynyddu capsiti dwyieithog yr adran.

Amcanion yn dilyn yr Arolwg Defnydd Iaith (staff) diwethaf

Ym mis Medi 2022 cymeradwyodd Gweithrediaeth a Senedd y Brifysgol amcanion a chamau gweithredu yn dilyn cynnal arolwg defnydd iaith staff diwethaf (Hydref 2021). Dechreuwyd ar y gwaith o weithredu'r amcanion hyn yn ystod y flwyddyn a disgwylir i'r gwaith hwn barhau yn ystod 2023-24. Bwriedir cynnal yr arolwg defnydd iaith staff nesaf ym mis Tachwedd 2023.

Yn 2023, dechreuodd Canolfan Gwasanaethau'r Gymraeg gydweithio gyda Chyfadran y Celfyddydau a Gwyddorau Cymdeithasol er mwyn rhannu syniadau ac adnabod cyfleoedd a gweithgareddau penodol i hybu defnydd y Gymraeg yn y gyfadran. Wrth gydweithio gyda

Dirprwy Is-ganghellor y Gyfadran a Rheolwr y Gyfadran, y bwriad yw datblygu cyfres o amcanion penodol yn ystod y flwyddyn sy'n dod er mwyn rhannu arfer da ar draws y sefydliad. Byddwn yn parhau i weithredu a datblygu amcanion ac arfer da yn ystod 2023-24.

Yn ystod y flwyddyn ail sefydlwyd y 'cinio Cymraeg' ar y campws lle mae dysgwyr a siaradwyr Cymraeg yn cwrdd yn gymdeithasol bob 3 wythnos yn y Neuadd Fwyd. Cynhelir clybiau paned wyneb yn wyneb bob pythefnos yng Nghanolfan y Celfyddydau yn ogystal â 4 sesiwn wythnosol ar lein ar gyfer dysgwyr ar lefelau Mynediad 1 a 2, a Sylfaen 1 a 2 drwy'r rhaglen Cymraeg Gwaith.

Bu'r gwaith o ddatblygu adnodd *MailTip* er mwyn galluogi staff i dangos eu bod yn siarad/dysgu'r Gymraeg ar y gweill gan Wasanaethau Gwybodaeth. Disgwylir cwblhau'r gwaith ar ddechrau tymor 2023-24. Bydd yr adnodd *Mailtip* yn galluogi staff gynnwys un o'r negeseuon canlynol fydd yn ymddangos ar eu proffiliau Outlook.

> ***Rwy'n siarad Cymraeg / I speak Welsh*** (neu)
> ***Rwy'n siarad rhywfaint o Gymraeg / I speak some Welsh***

Bwriad y neges yw rhoi gwybod i staff eraill fod y derbynnydd yn siarad Cymraeg cyn iddynt anfon yr e-bost. Bydd Canolfan Gwasanaethau'r Gymraeg yn hyrwyddo'r adnodd yn ystod 2023-24.

Cydymffurfio â Safonau'r Gymraeg

Trefniadau Cydymffurfio

Yn unol â'r Safonau, mae gan y Brifysgol ddogfen sy'n egluro'r camau yr ydym wedi cymryd i gydymffurfio â'r holl safonau - Trefniadau Goruchwylio Safonau'r Gymraeg

Yn ystod 2022-23, bu adrannau Gwasanaethau proffesiynol yn parhau i weithredu eu cynlluniau iaith a'r amcanion gytunwyd yn wreiddiol yn 2020-21 er mwyn hybu'r Gymraeg a sicrhau cydymffurfiaeth â'r Safonau. Caiff y cynlluniau eu hadolygu'n flynyddol ac mae'n gyfle i Ganolfan Gwasanaethau'r Gymraeg ymgysylltu ag Adrannau Gwasanaethau Proffesiynol a dod i adnabod cyfleoedd i hyrwyddo defnydd y Gymraeg yn fewnol o fewn rhaglenni gwaith yr adrannau ac hefyd i asesu cydymffurfiaeth â'r Safonau. Dechreuodd y gwaith o adolygu'r cynlluniau ar gyfer 2023-24 ym mis Gorffennaf 2023.

Canolfan Gwasanaethau 'r Gymraeg

Canolfan Gwasanaethau'r Gymraeg sy'n gyfrifol am gynorthwyo adrannau'r Brifysgol i weithredu Safonau'r Gymraeg, ac maent yn cynnig cyngor i staff er mwyn sicrhau cydymffurfiaeth ar draws y Brifysgol. Mae'r Ganolfan yn gartref i Gangen y Brifysgol o'r Coleg Cymraeg Cenedlaethol a'n cynnwys tîm cyfieithu sy'n darparu gwasanaeth cyfieithu testun a chyfieithu ar y pryd i adrannau'r Brifysgol.

Cyfieithu ar y Pryd (Microsoft Teams)

Gwelwyd ddatblygiadau cadarnhaol yn ystod y flwyddyn o ran cyfieithu ar y pryd wrth i Microsoft gyhoeddi sianel gyfieithu ar eu rhaglen Teams. Datblygwyd ganllawiau i staff ar ddefnyddio a gosod cyfieithu ar y pryd ar Microsoft Teams, a ddefnyddir yn helaeth ar gyfer hwyluso cyfarfodydd dwyieithog.

Cyngor a Chanllawiau i Staff

Mae canllawiau ar gydymffurfio â'r Safonau ynghyd â pholisïau a strategaethau'r Brifysgol o ran hyrwyddo'r Gymraeg ar gael ar dudalen gwe Canolfan Gwasanaethau'r Gymraeg www.aber.ac.uk/cy/cgg/

Rhan allweddol o waith Canolfan Gwasanaethau'r Gymraeg yw darparu cyngor ac arweiniad i adrannau, ac yn ystod y flwyddyn bu aelodau staff yn cynghori ar amrywiaeth eang o ymholiadau ynglŷn â'r Gymraeg. Mae'r gefnogaeth yn cynnwys arweiniad ar Safonau'r Gymraeg yn ogystal â thrafod ac adnabod cyfleoedd i ddatblygu'r defnydd o'r Gymraeg o fewn adrannau.

Mae'r Ganolfan yn cydweithio'n agos gyda Thîm Dysgu Cymraeg Ceredigion, Powys a Sir Gaerfyrddin ac yn cwrdd yn reolaidd er mwyn cynllunio darpariaeth a chefnogi staff i ddatblygu eu sgiliau Cymraeg.

Yn ystod 2022-23, trefnwyd cyfres o sesiynau hyfforddiant i staff ar ofynion Safonau'r Gymraeg (gweler **tudalen 5**).

Grŵp Gweithredol y Gymraeg

Yn ystod y flwyddyn academaidd, cynhaliwyd tri cyfarfod o Grŵp Gweithredol y Gymraeg **(Tachwedd 2022, Mawrth 2023 a Mehefin 2023).**

Grŵp Gweithredol y Gymraeg sy'n arwain ac yn monitro Strategaethau a Pholisïau hybu'r Gymraeg y Brifysgol, ac yn adrodd am gydymffurfiaeth â'r Safonau ar draws y Brifysgol gan ddatblygu hyfforddiant a chyngor addas.

Mae Grŵp Gweithredol y Gymraeg yn derbyn adroddiad ym mhob cyfarfod yn eu diweddaru ar **Strategaeth Sgiliau Dwyieithog** y Brifysgol. Mae'r adroddiadau yn cynnwys data ynghylch

- Gofynion ieithyddol pob swydd a hysbysebwyd.
- Crynodeb o lefelau sgiliau iaith y penodiadau.
- Canran y Gweithlu (Gwasanaethau Proffesiynol) â sgiliau Cymraeg ar lefel B1 neu uwch.
- Gwybodaeth am nifer y staff ar gyrsiau Cymraeg.

Yn ystod y flwyddyn derbyniodd Gweithrediaeth y Brifysgol sawl adroddiad ar weithgaredd y Grŵp. Mae Dirprwy Is-Ganghellor â gofal am y ddarpariaeth academaidd Cymraeg yn

diweddaru'r Grŵp am y gwaith a wneir gan y Pwyllgor Astudiaethau Cyfrwng Cymraeg mewn perthynas â darpariaeth academaidd cyfrwng Cymraeg y Brifysgol.

Safonau Polisi

Mae'r trefniadau o ran ystyried effaith penderfyniadau polisi ar y Gymraeg wedi eu sefydlu ac yn parhau. Mae gan y Brifysgol ffurflen Asesiad Ardrawiad Iaith sydd ar wefan Canolfan Gwasanaethau'r Gymraeg ac ar dudalen cydraddoldeb gwefan Adnoddau Dynol. Mae Blaenddalen adroddiadau pwyllgor y Brifysgol yn cynnwys cwestiwn o ran goblygiadau ar gyfer Safonau'r Gymraeg a disgwylir cwblhau asesiad ardrawiad effaith os adnabu goblygiadau.

Mae canllaw ar gyfer asesu penderfyniadau polisi ar y Gymraeg yn cynnwys cymorth i ddiffinio penderfyniad polisi, cyfleoedd i ddefnyddio'r Gymraeg a sut i beidio â thrin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg.

Datblygu neu Addasu darpariaeth Academaidd

Bu Pwyllgor Astudiaethau Cyfrwng Cymraeg yn cyfarfod tair gwaith yn ystod y flwyddyn academaidd **(Hydref 2022, Chwefror 2023, Mai 2023).** Yn un o is-bwyllgorau'r Bwrdd Academaidd, cadeirir y pwyllgor gan y Dirprwy Is-ganghellor gyda gofal am y ddarpariaeth academaidd Cymraeg, ac mae aelodau'r pwyllgor yn cynnwys yr Is-Ddeoniaid cyswllt gyda gofal am y Gymraeg, Swyddog Cangen PA o'r Coleg Cymraeg Cenedlaethol, Rheolwr Gwasanaethau'r Gymraeg, aelod o'r tîm marchnata, aelod o dîm Gwasanaethau Gwybodaeth, y Gofrestrfa Academaidd, a llywydd UMCA. Yn unol â gofynion Safon 104, mae gweithdrefn clir wedi ei sefydlu er mwyn ystyried yr effaith ar gyfleoedd i ddefnyddio'r Gymraeg, ac i beidio â thrin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r iaith Saesneg gydag unrhyw gynigion i newid y ddarpariaeth academaidd.

Polisi Defnydd Mewnol o'r Gymraeg

Dyma bedwaredd flwyddyn gweithredu ein Polisi Defnydd Mewnol o'r Gymraeg sy'n adeiladau ar ymrwymiadau ein Cynllun Strategol 2018-2023 '*I'r Ganrif a Hanner Nesaf*' a thraddodiad y Brifysgol o gefnogi dwyieithrwydd yn y gweithle. Mae'r polisi yn nodi ymrwymiadau'r Brifysgol o ran gweithredu'n ddwyieithog a chefnogi staff i ddefnyddio'r Gymraeg yn eu gwaith.

Targedau'r Polisi

- ***90% o'r staff sy'n rhugl yn y Gymraeg yn defnyddio'r Gymraeg yn ddyddiol yn y gwaith (B2-C2), a***
- ***50% o'r staff sy'n dysgu'r iaith neu nad ydynt yn ystyried eu hunain yn rhugl (A1-B1) yn defnyddio'r Gymraeg yn ddyddiol yn y gwaith.***

Cynhelir arolygon defnydd iaith staff bob dwy flynedd, a disgwylir cynnal yr arolwg nesaf ym mis **Tachwedd 2023**. Cyhoeddwyd prif ganlyniadau arolwg defnydd iaith 2021 yn Adroddiad Safonau'r Gymraeg 2021-22.

50% o weithlu Gwasanaethau Proffesiynol y Brifysgol yn medru'r Gymraeg (ar Lefel B1-C2) erbyn 2029.

Ar 31 Gorffennaf 2023 roedd gan **38.6%** (464/1201) o weithlu Gwasanaethau Proffesiynol sgiliau Cymraeg ar Lefel B1-C2. Noder fod y ffigwr hwn yn cynrychioli unigolion nid contractau, ac mae'r ganran yn cynrychioli'r staff sydd wedi nodi eu sgiliau iaith ar Pobl Aber yn unig (sef **95.9%** o staff Gwasanaethau Proffesiynol)

Swyddi

Hysbysebwyd **364** o swyddi gan Brifysgol Aberystwyth rhwng 1 Awst 2022 a 31 Gorffennaf 2023 (*ac eithrio swyddi llai na 3 mis, a swyddi 'AberYmlaen' a 'GwaithAber'*).

Categori	Nifer	%
<u>Sgiliau yn y Gymraeg yn hanfodol.</u> *Swyddi â sgiliau Cymraeg (llafar) yn hanfodol ar **lefel A1** neu uwch.*	**145**	**39.8%**
<u>Sgiliau yn y Gymraeg yn ddymunol,</u> *Swyddi â'r Gymraeg (llafar) yn ddymunol ar lefel A1 neu uwch (os nad oedd sgiliau Cymraeg yn hanfodol – **Swyddi A0**)*	**215**	**59.1%**
<u>Swyddi lle nad oedd sgiliau yn y Gymraeg yn angenrheidiol,</u> *Swyddi lle nad oedd sgiliau Cymraeg yn hanfodol (A0). Mae'r gallu i ddeall natur ddwyieithog y Brifysgol ac ymwybyddiaeth o'r trefniadau sydd mewn lle i gefnogi gweithio yn ddwyieithog, yn ofyniad hanfodol ar holl swyddi A0 sydd heb ofyniad ieithyddol.*	**219**	**60.2%**
<u>Swyddi lle bod angen dysgu sgiliau yn y Gymraeg pan benodir i'r swydd.</u> *Nid yw'r data ar gyfer y cyfnod adrodd cyfan (1 blwyddyn) ar gael gan y caiff manylion personol ymgeiswyr eu wneud yn ddi-enw ar E-recruiter ar ôl cyfnod penodol.*	**-**	**-**

Asesir pob swydd ar gyfer gofynion iaith drwy system *E-Recruiter* a chaiff pob un asesiad ei wirio gan Ganolfan Gwasanaethau'r Gymraeg yn unol â Strategaeth Sgiliau Dwyieithog y Brifysgol a gofynion Safon 145.

Hysbysebir pob swydd yn ddwyieithog ac mae pob swydd yn nodi un ai bod lefel penodol o'r Gymraeg yn sgil hanfodol neu ddymunol (A1-C2), neu fe ofynnir am ymwybyddiaeth o natur ddwyieithog y Brifysgol pan nad yw'r gallu i ddefnyddio'r Gymraeg yn ofyniad hanfodol (A0). Noder, ar rhai hysbysebion swyddi Cymraeg hanfodol ar lefel B1 neu is, caniateir i

ymgeiswyr "*dystiolaeth i ddangos ymrwymiad parhaus i ddysgu Cymraeg i'r lefel hon*" a cefnogir yr ymgeiswyr hynny i fynychu gwersi Cymraeg. Mae hyn er mwyn parhau i ddatblygu sgiliau Cymraeg staff a chapasiti dwyieithog timau.

Cwynion

Derbyniwyd **2** cwyn mewn perthynas â Safonau'r Gymraeg yn ystod y cyfnod adrodd.

Dosbarth o Safonau	Cwynion a dderbyniwyd yn uniongyrchol
Safonau Cyflenwi Gwasanaethau	**2**
Safonau Llunio Polisi	**0**
Safonau Gweithredu	**0**

Roedd y cwynion dderbyniwyd yn ymwneud â labeli ar fwydydd, ac asesiad academaidd. Ceir fanylion ynglŷn â gweithdrefn gwyno'r Brifysgol o ran Safonau'r Gymraeg ar ein gwefan

Sgiliau Cymraeg y Gweithlu

Ar **31 Gorffennaf 2023** dadansoddwyd gwybodaeth am sgiliau iaith yr holl staff sydd â'u manylion wedi eu diweddaru. Defnyddir Fframwaith cyfeirio Cyffredin Ewrop (CEFR) ar gyfer y lefelau – Gweler **atodiad 1.**

Nifer y Staff â Sgiliau Cymraeg (31 Gorffennaf 2023)				
Lefel	**Nifer Llafar**	**% Llafar**	**Nifer Ysgrifenedig**	**% Ysgrifenedig**
A0	660	33.83%	836	42.85%
A1	365	18.71%	304	15.58%
A2	173	8.87%	109	5.59%
B1	138	7.07%	154	7.89%
B2	154	7.89%	170	8.71%
C1	112	5.74%	80	4.10%
C2	271	13.89%	215	11.02%
Heb gofnodi	78	4.00%	83	4.25%
Cyfanswm	**1951**	**100.00%**	**1951**	**100.00%**

Mae'r tabl canlynol yn cymharu data adroddiad blynyddol llynedd (31 Gorffennaf 2022) â data eleni (31 Gorffennaf 2023).

Cymhariaeth rhwng 31 Gorffennaf 2022 a 31 Gorffennaf 2023				
Lefel	**Nifer Llafar**	**% Llafar**	**Nifer Ysgrifenedig**	**% Ysgrifenedig**
A0	+43	+2.95%	+48	+3.41%
A1	+20	+1.44%	+26	+1.67%
A2	+27	+1.56%	+21	+1.19%
B1	+5	+0.41%	+16	+0.98%
B2	+4	+0.38%	+5	+0.45%
C1	+18	+1.04%	+8	+0.50%
C2	+24	+1.53%	+27	+1.61%
Heb gofnodi	-188	-9.31%	-198	-9.81%
Cyfanswm	**-47**		**-47**	

Hyfforddiant (Safon 135)

Cyrsiau Iechyd a Diogelwch

Ni gynhaliwyd hyfforddiant Iechyd a Diogelwch cyfrwng Cymraeg i staff yn ystod y flwyddyn. Mae cynlluniau ar y gweill i ddarparu cyrsiau Cymorth Cyntaf, Swyddogion Tân ac Asesiadau Risg yn 2023-24.

Cyrsiau Hyfforddiant eraill

Cynigwyd y cyrsiau hyfforddiant cyfrwng Cymraeg isod yn ystod y flwyddyn.

Cwrs:	**Rheoli eich Tîm (Cyfrwng Cymraeg)**
Dyddiad:	09/11/22 – Canslwyd 18/01/23 - Canslwyd
Nifer Gofrestrodd / Fynychodd:	2
% Fynychodd/Gofrestrodd ar y cwrs cyfrwng Cymraeg:	5.9%
Gwybodaeth Bellach	Canslwyd y cwrs gan bod y nifer a gofrestrodd yn isel.

Cwrs:	**Effaith ac Effeithiolrwydd Personol (Cyfrwng Cymraeg)**
Dyddiad:	15/2/23 - Canslwyd
Nifer Gofrestrodd / Fynychodd:	0
% Fynychodd/Gofrestrodd ar y cwrs cyfrwng Cymraeg:	0%
Gwybodaeth Bellach	Canslwyd oherwydd ni dderbyniwyd cofrestriadau. Cynhelir y cwrs nesaf ar 12 Hydref 2023.

Cwrs:	Sgiliau Recriwtio a Dethol (Cyfrwng Cymraeg)
Dyddiad:	18/01/23: Canslwyd 6/9/23 - Canslwyd
Nifer Gofrestrodd / Fynychodd:	0
% Fynychodd/Gofrestrodd ar y cwrs cyfrwng Cymraeg:	0%
Gwybodaeth Bellach	Canslwyd oherwydd ni dderbyniwyd cofrestriadau. Cynhelir y cwrs nesaf ar 9 Tachwedd 2023.

Cwrs:	Rheoli Perfformiad (Cyfrwng Cymraeg)
Dyddiad:	18/01/2023
Nifer Gofrestrodd / Fynychodd:	7
% Fynychodd/Gofrestrodd ar y cwrs cyfrwng Cymraeg:	50.0%
Gwybodaeth Bellach	

Tu hwnt i'r meysydd uchod, mae staff hefyd yn cwblhau'r cyrsiau hyfforddiant canlynol sydd ar gael yn Gymraeg ac yn Saesneg.

Cwrs	Nifer a gwblhaodd yr hyfforddiant yn Gymraeg
Diogelu Data (GDPR)	8
Diogelu Gwybodaeth	77
Rhagfarn Ddiarwybod	3
Amrywiaeth yn y Gweithle	5
Ymwybyddiaeth Dyletswydd Prevent	5

Hyfforddiant Dysgu Cymraeg

Gweler disgrifiadau'r lefelau Dysgu Cymraeg yn **atodiad 2.**

Cyrsiau 'Cymraeg Gwaith' 2022-23

Ariannir Cynllun Cymraeg Gwaith drwy'r Coleg Cymraeg Cenedlaethol o dan nawdd y Ganolfan Dysgu Cymraeg Genedlaethol, rhwng dechrau Ebrill a diwedd Mawrth. Nod y cynllun yw gwella sgiliau Cymraeg yn y gweithle, gyda phwyslais penodol ar gymhwyso'r hyn a ddysgir yn y gweithle, boed swyddi academaidd neu wasanaethau proffesiynol.

Roedd gofyn i'r staff gwblhau 120 awr y flwyddyn o ddysgu, er mwyn cwblhau lefel, drwy gyfuniad o gyrsiau wythnosol (2 awr yr wythnos fel arfer), sesiynau cefnogi un i un gan diwtor, astudio annibynnol a mynychu cyrsiau undydd). Yn rhan o'r cynllun cynigir mentor (aelod arall o staff sy'n siarad Cymraeg o fewn y Brifysgol) i gefnogi'r dysgu.

Cwrs	**Nifer staff yn a gofrestrodd ar gyrsiau Cymraeg Gwaith**	**Dilyniant (Nifer staff oedd yn dysgu ar gyrsiau CG 2022/23)**
Mynediad 1	7	2
Mynediad 2	8	6
Mynediad Hunan-Astudio	22	2
Sylfaen Hunan-Astudio	4	4
Sylfaen 2	14	14
Canolradd 2	4	4
Uwch 1 (rhan 2)	8	7
CYFANSWM	**67**	**39**

<u>Cyrsiau i Adrannau'r Brifysgol</u>
Cynhaliwyd 2 gwrs penodol 1 awr yr wythnos am 30 wythnos ar gyfer 3 adran yn y Brifysgol. Gweler y tabl isod:

Lefel y Cwrs	**Nifer**	**Adrannau**
Mynediad 2	5	Gwasanaethau Gwybodaeth ac Adnoddau Dynol
Sylfaen 2	6	Gwasanaethau Gwybodaeth, Adnoddau Dynol, Adran y Gyfraith
Cyfanswm	**11**	

<u>Cyrsiau Cymraeg yn y Gymuned</u>
Mynychodd nifer o staff y dosbarthiadau yn y gymuned hefyd fel a ganlyn:

Lefel y Cwrs Cymunedol	**Nifer Awst 2022 – Gorffennaf 2023**
Mynediad (1 a 2)	13
Sylfaen	9
Canolradd	5
Uwch	6
Gloywi	3
Cwrs Haf 2022	7
Cyfanswm	43

Cofrestrodd 4 aelod o staff gyda darparwyr eraill yn ychwanegol i hyn

Cyrsiau Byr i Staff

Cynhaliwyd cyfres o gyrsiau byr 6 wythnos (1 awr amser cinio) i staff yn ystod Tymor y Gwanwyn 2023 fel a ganlyn:

Lefel y Cwrs Byr	Nifer y cofrestriadau
Blasu	16
Blasu	14
Gloywi	8
Codi Hyder	6
Cyfanswm	**44**

Manylion Cyswllt

Dylan Hughes
Rheolwr Gwasanaethau'r Gymraeg

Lowri Angharad Jones
Swyddog Datblygu Gwasanaethau Cymraeg

Canolfan Gwasanaethau'r Gymraeg
Prifysgol Aberystwyth,
www.aber.ac.uk/cy/cgg
CanolfanGymraeg@aber.ac.uk

Atodiad 1 - Lefelau Iaith Gymraeg (A0 – C2)

Lefel Iaith	**Siarad (rhyngweithio a chynhyrchu)**	**Ysgrifennu**
A0	Nid wyf yn medru siarad Cymraeg o gwbl.	Nid wyf yn medru ysgrifennu Cymraeg o gwbl.
A1	Rwy'n gallu : • rhyngweithio mewn ffordd syml ar yr amod bod y personarall yn barod i siarad yn araf, ailadrodd neu aralleirio pethau, ynghyd â bod yn barod i'm helpu. • defnyddio ymadroddion a brawddegau syml e.e. cyflwynofy hunan neu berson arall, • gofyn ac ateb cwestiynau cyfarwydd e.e. 'Ble dych chi'n byw?'	Rwy'n gallu: • ysgrifennu neges fer syml ar ffurf e-bost neu nodyn, gan gynnwys yr amser, y dyddiad a'r lleoliad. • llenwi ffurflenni â'm manylion personol, e.e. enw, cyfeiriad a rhif ffôn.
A2	Rwy'n gallu: • siarad mewn iaith syml ar bynciau cyfarwydd. • cymryd rhan mewn sgyrsiau cymdeithasol byr iawn, hyd ynoed er nad ydwyf fi, fel arfer, yn gallu cadw'r sgwrs i fynd ohoni'i hunan. • defnyddio cyfres o ymadroddion i ddisgrifio ac ateb cwestiynau am fy nheulu a phobl eraill, y tywydd. • trosglwyddo cyfarwyddiadau neu negeseuon ffôn syml.	Rwy'n gallu: • ysgrifennu nodiadau syml byr, gan gysylltu brawddegau syml â chysyllteiriau syml fel 'a', 'ond'ac 'oherwydd'. • ysgrifennu llythyr neu e-bost syml iawn, e.e. yn diolch i rywun am wneud rhywbeth.
B1	Rwy'n gallu: • manteisio ar ystod eang o iaith syml i ddelio â'r rhan fwyafo sefyllfaoedd sy'n debygol o godi yn fy ngwaith. • deall ystyr gyffredinol e-byst a llythyrau yn ymwneud â'm maes diddordeb, ynghyd â llythyrau damcaniaethol o fewncwmpas fy ngwaith. • dechrau sgwrsio'n fyrfyfyr ar bynciau sy'n gyfarwydd imi, e.e. teulu, diddordebau, gwaith, teithio a digwyddiadaucyfredol. • cynnig cyngor ar faterion syml, i gleientiaid o fewn cwmpasfy ngwaith. • disgrifio profiadau a digwyddiadau, gobeithion ac uchelgeisiau.	Rwy'n gallu: • cymryd nodiadau gweddol gywir mewn cyfarfodydd neu seminarau lle mae'r pwnc yn uncyfarwydd ac yn rhagweladwy. • ysgrifennu llythyrau neu e-byst yn disgrifio digwyddiadau, profiadau ac argraffiadau • ysgrifennu memoranda neu e-byst anffurfiol i gyflwyno gwybodaeth.

	• rhoi rhesymau ac esboniadau am fy marnau a'm cynlluniau, yn gwta.	
Lefel Iaith	**Siarad (rhyngweithio a chynhyrchu)**	**Ysgrifennu**
B2	Rwy'n gallu : • gwrando ar, deall a chyfrannu at drafodaethau mewn cyfarfodydd a seminarau. • cymryd rhan weithredol mewn trafodaethau o fewncyd-destunau cyfarwydd. • mynegi barn yn glir. • cyflwyno disgrifiadau manwl a chlir ar ystod eang o bynciauyn ymwneud â'm gwaith , • ehangu a chefnogi syniadau â phwyntiau atodol ac enghreifftiau perthnasol. • egluro safbwynt ar bwnc cyfoes gan roi manteision ac anfanteision y gwahanol opsiynau. • rhoi cyflwyniad clir ar bynciau cyfarwydd.	Rwy'n gallu: • ysgrifennu darnau byr o ohebiaeth fusnes, ar ffurf llythyr neu e-bost, ar ystod eang o bynciau sy'n ymwneud â'm gwaith neu fy maes diddordeb, a hynny mewn Cymraeg safonol heb ddefnyddio templed (ond gan ddefnyddio gwirydd sillafu, geiriadur, adnoddau technegol a.y.b. pan fo angen). • cymryd nodiadau neu ysgrifennu adroddiadau, gan drosglwyddo gwybodaeth neu roi rhesymau o blaidneu yn erbyn safbwynt arbennig.
C1	Rwy'n gallu: • mynegi fy hunan yn rhugl ac yn ddigymell. • defnyddio iaith yn hyblyg ac yn effeithiol at ddibenion cymdeithasol a phroffesiynol, gan gyfrannu'n hyderus at gyfarfodydd a chyflwyniadau ar lafar. • ffurfio syniadau a barnau, gan sicrhau bod fy nghyfraniadau'n berthnasol i siaradwyr eraill. • ymateb yn briodol i sefyllfaoedd diwylliannol a chymdeithasol gwahanol. • cyflwyno disgrifiadau clir a manwl o bynciau cymhleth gan gyflwyno is-themâu, gan ddatblygu pwyntiau penodol, ynghyd â chloi'r cyflwyniad â chasgliad priodol.	Rwy'n gallu: • ysgrifennu testunau wedi'u strwythuro'n glir, ynghyd â mynegi safbwyntiau am gyfnod hir. • ysgrifennu esboniadau manwl ar bynciau cymhlethar ffurf e-bost, llythyr, traethawd neu adroddiad, gan danlinellu'r materion perthnasol. • ysgrifennu gwahanol fathau o destunau mewn arddulliau sy'n briodol i'r gynulleidfa sydd mewn golwg.

C2	Rwy'n gallu: • deall adroddiadau ac erthyglau yr wyf yn dod ar eu traws ynfy ngwaith, gan gynnwys syniadau cymhleth wedi'u mynegi mewn iaith gymhleth. • cymryd rhan yn ddiymdrech mewn trafodaeth. • mynegi fy hunan yn rhugl a chyfleu arlliwiau ystyr yn gywir. • addasu ac ailstrwythuro fy nghyfraniad wrth imi gwrdd ag unrhyw anhawster a wynebir, mor esmwyth fel braidd nadyw pobl eraill yn ymwybodol ohono. • cynghori ar faterion cymhleth, anodd a chynhennus megis materion cyfreithiol neu ariannol, i'r graddau y mae fy ngwybodaeth arbenigol yn ymestyn. • cyflwyno disgrifiadau neu ddadleuon yn dda, yn llyfn ac ynglir, yn y cywair sy'n briodol i'r cyd-destun, ac sydd â strwythur rhesymegol ac effeithiol sy'n helpu i dynnu sylw'rsawl sy'n gwrando ar y pwyntiau arwyddocaol.	Rwy'n gallu: • cymryd nodiadau llawn a chywir a pharhau i gymryd rhan mewn cyfarfodydd a seminarau. • ysgrifennu testunau wedi'u strwythuro'n dda ac ynllyfn ac yn y cywair priodol. • ysgrifennu adroddiadau neu erthyglau technegol gymhleth strwythuredig sy'n helpu i dynnu sylw'rsawl sy'n darllen, at y pwyntiau arwyddocaol. • ysgrifennu adolygiadau o weithiau proffesiynol a/neu rai llenyddol.

Atodiad 2 – Cyrsiau Dysgu Cymraeg yng nghyd-destun Lefel Dysgu Fframwaith Cyngor Ewrop

Enw'r Lefel	Disgrifiad	Lefel dysgu Fframwaith Cyngor Ewrop	Isafswm oriau cyswllt a argymhellir
Mynediad	Cyrsiau ar gyfer dechreuwyr, sy'n cyflwyno geirfa a phatrymau iaith syml acymadroddion pob dydd. Mae'r pwyslais ar siarad yr iaith.	A1	120
Sylfaen	Mae'r lefel hon yn adeiladu ar lefel Mynediad ac yn gofyn am rywfaint o brofiad o'r Gymraeg. Mae'r prif bwyslais ar siarad yr iaith, gyda chyfle i drafod pynciau pob dydd fel y teulu a ffrindiau, gwaith a diddordebau.	A2	120
Canolradd	Mae'r lefel hon yn adeiladu ar lefel Sylfaen ac yn addas ar gyfer pobl sy'n gyfarwydd â phrif batrymau'r Gymraeg. Mae cyfle i ddatblygu sgiliau sgwrsio, gydag ychydig mwy o waith ysgrifennu, darllen a gwrando. Meithrin siaradwyr hyderus wrth drafod materion pob dydd yw'r prif nod.	B1	120
Uwch	Dyma gyfle i ymarfer trafod pynciau a themâu o bob math. Bydd dysgwyr hefydyn datblygu eu sgiliau darllen, ysgrifennu agwrando. Meithrin siaradwyr hyderus yw'r prif nod.	B2	360*
Gloywi	Mae'r cyrsiau Hyfedredd, sy'n addas ar gyfer dysgwyr rhugl a siaradwyr iaith gyntaf, yn cael eu teilwra ar gyfer anghenion y dosbarth.Y nod cyffredinol yw datblygu sgiliau presennol y myfyrwyr ymhellach a'u helpu i fagu hyder.		

Canolfan Dysgu Cymraeg Cenedlaethol
https://learnwelsh.cymru/media/10645/ad-blyn-2020-darllen-spreads.pdf

** Mae tri cwrs ar lefel Uwch – U1, U2 a U3 (120 awr yr un)*